

CKV getoetst

Website met veel praktische informatie voor ckv

vo

Cito, SLO en KPC Groep

Cito, KPC Groep en SLO hebben gezamenlijk in opdracht van het ministerie van OCW de ervaringen gebundeld van een aantal scholen die met een ELO/digitaal portfolio werken bij ckv. In de afgelopen twee jaar is in Kunstzone hier aandacht aan besteed. De website CKV getoetst is een belangrijk resultaat van dit project. De ervaringen en kennis van drie projectscholen en van een tiental volgscholen zijn gebundeld.

Bovendien staan er op de website een aantal hulpmiddelen voor evaluatie (Rubrics) die speciaal voor dit project werden ontwikkeld voor gebruik in de klas. Deze zijn in de praktijk getest en voor iedereen te gebruiken. In dit artikel nemen we u mee door de website *CKV getoetst*.

keuzes een grote rol spelen, is dit een belangrijke factor. En daarnaast moet het evalueren adequaat gebeuren. Meerkeuzetoetsen zijn weliswaar geschikt voor het toetsen van kennis van begrippen, toetsen met open vragen kunnen gebruikt worden om na te gaan of iemand iets begrijpt of iets kan verklaren, maar hoe moet je bijvoorbeeld toetsen of er een bewuste keuze plaatsvindt? Vragen als:

'Functioneren mijn toetsen wel goed?' of 'Wat is effectief?' zouden steeds weer gesteld moeten worden. Dus pas als je weet wat je concreet wil leren en hoe je dat het beste kan evalueren, kun je nagaan of het doel van ckv is bereikt. Voor een antwoord op deze vragen kan de internetsite u verder helpen.

Leerroutes

De hoofddoelstelling van ckv is: *Leerlingen kunnen een gemotiveerde keuze*

maken voor voor hen betekenisvolle activiteiten op het gebied van kunst en cultuur. Deze doelstelling rust op vier pijlers:

- A deelname aan culturele activiteiten
- B kennis van kunst en cultuur
- C praktische activiteiten
- D reflectie.

Deze komen overeen met de vier domeinen van het examenprogramma. In een serie aaneengeschaalde activiteiten - voor het gemak *opdrachtenseries* of *leerroutes*

Introductie

Ideaal bij ckv is een individuele leerroute omdat de eigen keuze van de leerling bij ckv voorop staat. Belangrijk element bij het leren is het 'bewust worden' wat je leert / wat je geleerd hebt. Hiervoor is reflectie onontbeerlijk, met name met behulp van evaluatie.

In de website worden twee belangrijke aandachtspunten bij evaluatie genoemd; je kunt pas evalueren als je scherp hebt wat je concreet wilt leren. Vooral bij ckv waarin individuele

genoemd - is de volgorde A-B-C-D niet verplicht. Ook is niet verplicht dat alle vier de domeinen in elke opdrachterserie aan bod moeten komen. Er zijn dus veel mogelijkheden. Welke route wordt gekozen, hangt onder meer af van de visie van de docent, de leerstijl van de leerling en van de beschikbare mogelijkheden. De volgordes en het overslaan van domeinen hebben elk hun eigen voor- en nadelen. U kunt in de website via een keuzemenu een bepaalde volgorde aanklikken en meteen de kenmerken ervan zien en vergelijken met andere keuze-opties. Bij het domein *Reflectie* staan ook voorbeelden van verslaggeving zoals de kunstautobiografie en het balansverslag.

Voorbeeld van Leerroutes in ckv op 'CKV getoetst'

Reflectie

Om beter en sneller te kunnen leren van ervaringen is reflectie van belang. Wanneer leerlingen leren van ervaringen doorlopen ze cycli waarbij ze cycli waarbij ze handelen, sterke en zwakke punten identificeren, leerpunten formuleren en vervolgens opnieuw handelen (culturele activiteit - reflectie - culturele activiteit - reflectie - enzovoorts). In de website wordt een procedure voor reflectie getoond, gebaseerd op een model van *Korhagen*. Er zijn vijf fasen: handelen - evaluatie - analyse - leerpunten - uitproberen. Bij analyse van het eigen handelen kan theoretische kennis een rol spelen. Door het opnieuw doorlopen van de vijf fasen wordt het niveau hoger en ontstaat een spiraal.

Fasen volgens model van Korhagen

Er zijn voor ckv reflectievragen bij de vijf fasen geformuleerd en voor de disciplines beeldende vakken, dans, drama, muziek gespecificeerd. Het hele model wordt inzichtelijk door een animatiefilm. Docenten kunnen de reflectievragen gebruiken en aanpassen voor hun eigen reflectie.

Rubrics in de klas

Binnen het project *CKV getoetst* zijn twee rubrics ontwikkeld: een rubric 'zelfstandigheid' en een rubric 'informatie verwerven en verwerken'. Een rubric is een flexibel evaluatiesysteem, vooral voor gebruik door en voor de leerling. Rubrics kunnen gezien worden als beoordelingschema's voor/door leerlingen en voor/door docenten. Ze bestaan uit beoordelingsaspecten en indicatoren bij elk van de opgenomen niveaus. Er zijn veel voordelen aan deze wijze van beoordelen. De leerling kan zijn sterke en zwakke kanten overzien en analyseren. Tegelijk kan hij zijn vooruitgang aantonen. Zo wordt de leerling zich meer bewust van zijn verantwoordelijkheid voor zijn leerproces en de bewijsvoering. Kortom, hij wordt actief betrokken bij assessment. Rubrics kunnen binnen het ckv-portfolio op diverse momenten ingezet worden, zoals bij de opdrachten en bij elke culturele activiteit, maar ook na een half jaar om een balans op te maken. De rubric 'zelfstandigheid' en de rubric 'informatie verwerven en verwerken' zijn te downloaden. Een enquête onder leerlingen van drie scholen die ermee werkten, leverde verbeterpunten op. De verbeterde versie is gebruiksvriendelijk, het taalgebruik is aangepast en er verschijnen grafieken die in een oogopslag de ontwikkeling tonen. Docenten hebben hiermee een middel in handen dat direct inzetbaar is in de eigen schoolsituatie!

Een ingevulde rubric Zelfstandigheid met grafieken

ELO en portfolio

Bij ckv wordt ten behoeve van het kunstdossier steeds meer gebruik gemaakt van een portfolio. Het is een verzameling bewijsstukken van de vooruitgang van de leerling. De leerling is betrokken bij het selecteren van inhoud en van criteria ter (zelf)beoordeling van zijn werk. De reflectie op dit alles wordt door de leerling aangetoond.

Enkele kenmerken van een (digitaal) portfolio:

- Een portfolio bevat allerlei bewijsstukken, maar een portfolio is geen container dat elk item bevat dat de leerling heeft vervaardigd.
- Een portfolio is geen ad random selectie uit het werk van de leerling, maar de bewijsstukken zijn zorgvuldig geselecteerd om te kunnen aantonen dat de leerling iets heeft geleerd (weet en kan) en welke vooruitgang de leerling heeft gemaakt.
- De leerling alleen mag kiezen welke bewijsstukken in het portfolio (uiteindelijk) wordt opgenomen (beoordelingsportfolio).
- Een portfolio is een hulpmiddel voor de leerling om bewust te worden van wat voor hem geschikt materiaal is.
- Een portfolio zorgt ervoor dat de leerling bewust wordt van de criteria voor beoordeling van de verdienste van elk opgenomen bewijsstuk en van het portfolio als geheel.
- Een portfolio wordt samengesteld voor (zelf)evaluatie doeleinden. Immers, het grote nut van een portfolio is dat de leerling ertoe aangezet wordt te reflecteren op zijn werk, activiteiten, keuzes en doelen.

Het ckv-portfolio (kunstdossier) is vooral een ontwikkelingsgericht portfolio en ook een presentatieportfolio, maar kan aan het eind van het curriculum ook een beoordelingsportfolio zijn. Op de website worden een aantal fictieve voorbeeldplaatjes getoond van hoe een digitaal portfolio kan worden gebruikt. Hierbij wordt uitgegaan van een gekozen vorm van onderwijsvernieuwing. Een digitaal portfolio kan een zelfstandig portfolio zijn of gekoppeld zijn aan een elektronische leeromgeving (ELO). Er worden een aantal ELO systemen toegelicht waaronder die van *N@tschool*, *TeleTOP* en *Moodle*. Ook is er een stappenplan toegevoegd voor invoering van een ELO of digitaal portfolio, gebaseerd op praktijkervaringen.

Schoolportretten

De website *CKV getoetst* krijgt extra dimensie door vijf schoolportretten die laten zien hoe bij ckv gebruik gemaakt wordt van een elektronische leeromgeving (ELO) of van een zelfstandig portfoliosysteem. Voorbeelden van zelfstandige portfoliosystemen zijn *Follow me* (APS) en *Portfolio4u* (KPC Groep). Deze worden vooral in vmbo en mbo gebruikt.

De volgende scholen zijn geportretteerd:

- Dominicus College Nijmegen
- Heerbeek College Best
- Rembrandt College Veenendaal
- Christelijk Lyceum Veenendaal
- Krimpenerwaard College Krimpen aan den IJssel.

Op deze scholen wordt druk met een ELO/digitaal portfolio gewerkt. Leerlingen komen ook aan het woord. Zo toont een leerling van het Heerbeek College zijn Kunstautobiografie die hij zelf via de page-editor heeft gemaakt. De schermafdrucken zorgen ervoor dat de inhoud van de verschillende ELO's/portfolio's ook in beeld duidelijk worden. Dan wordt pas goed duidelijk hoe gevarieerd ckv is en kan het met recht een kleurrijk vak genoemd worden.

CKV getoetst

Schoolportretten

Introductie

Een bijzonder vak

Leerroutes

Reflectie

Rubrics in de klas

ELO en portfolio

Schoolportretten

Syllabus CKV

Colofon

ELO en portfolio bij CKV
Een van de opdrachten van het CKV-project was het selecteren van scholen die bij het vak CKV gebruik maken van een elektronische leeromgeving (ELO) of van een zelfstandig portfoliosysteem. Er zijn diverse systemen die geschikt zijn voor gebruik bij het vak CKV.

Voorbeelden van zelfstandige portfoliosystemen zijn:

- Follow me (APS) | ict.aps.nl/followme
- Portfolio4u (KPC Groep) | www.portfolio4u.nl

Deze twee en andere systemen worden op diverse scholen (vooral ook op mbo) gebruikt. Maar, voor zover bij ons bekend, worden deze portfoliosystemen (nog) niet ingezet voor het vak CKV.

Voorbeelden van een elektronische leeromgeving zijn:

- Moodle | www.moodle.org | Informatie over Moodle
- N@tschool | www.threeschips.nl | Informatie over N@tschool
- TeleTOP | www.teletop.nl

Schoolportretten: CKV en ELO in de praktijk
Vijf scholen laten zien hoe zij bij het vak CKV gebruik maken van een elektronische leeromgeving:

Dominicus College
ELO: TeleTOP

Heerbeek College
ELO: N@tschool

Rembrandt College
ELO: de Werkplaats ('eigen ELO')

Syllabus CKV

Op de website staat een geactualiseerde versie van de *Syllabus CKV*. Handig van deze digitale versie is dat je direct kunt linken naar achtergrondinformatie zoals teksten uit het examenbesluit. Zo is er *CKV in een notendop* waar te lezen valt voor wie het vak bestemd is, hoeveel uren, enzovoorts. Ook wordt de relatie met literatuur, ckv, ckv in het vmbo aangegeven en niet te vergeten met het vak *kunst*. Ook is er een opzet van het PTA met voorbeelden hoe je een opzet maakt voor praktische opdrachten. Het gehele examenprogramma is er te vinden. Het geheel wordt gecompliceerd met voorbeelden van werkwijzers, recensievragen, enzovoorts. Hierdoor is het een nuttig naslagwerk en een bron voor de ckv-docent.

De site CKV getoetst

Wat bevat de site aan informatie?

- Algemene informatie over het vak ckv. Zie *Syllabus CKV*.
- Informatie over de volgorde waarin u de vier domei-

Schoolportretten op 'CKV getoetst'

nen kunt aanbieden. Welke leerroute kiest U? Zie *Leerroutes vanuit de domeinen CKV*.

- Om beter en sneller te kunnen leren van ervaringen is reflectie van belang. In de vijf fasen van reflectie leren leerlingen hun sterke en zwakke punten herkennen en formuleren ze leerpunten. De site presenteert een reflectiespiraal bestemd voor alle kunstdisciplines van ckv. Zie *Reflectie*.

Colofon

CKV *getoetst* is gemaakt door Cito, SLO en KPC Groep als handreiking aan de ckv-docent in opdracht van het Ministerie van OCW. Het project is in december 2007 afgerond. Contactpersonen zijn Herjan Denissen (Cito), Pascal Marsman (SLO), Ange Taminiau (SLO), Gerrit Dinsbach (SLO) en Jan van Gemert (KPC Groep).

Vragen en reacties kunt u sturen naar ckv@cito.nl.

CKV *getoetst* is te vinden op <http://toetswijzer.kennisnet.nl/html/ckv/home.htm>.

- Bij ckv analyseert de leerling zijn/haar sterke en zwakke kanten, reflecteert de leerling op keuzes, kan de leerling laten zien wie hij is, wat hij weet en wat hij ervaren heeft. Rubrics zijn geschikte instrumenten voor deze zelfreflectie van de leerling. Zie *Reflectie* (of *Rubrics voor in de klas*).
- Steeds meer scholen gebruiken een Elektronische Leeromgeving (ELO) voor ckv. Op de site treft u informatie aan over het ELO gebruik bij ckv op vijf scholen. Zie *Schoolportretten*.
- Wilt u ook een ELO gaan gebruiken bij ckv? Voor informatie over invoering van een ELO, een stappenplan zie *Stappenplan van het Heerbeek College*.
- Op deze site treft u ook ckv-praktijkvoorbeelden van diverse scholen aan. Zie *Syllabus CKV*. ■